

PRILOZI POVIJESTI UMJETNOSTI U DALMACIJI, 23

Split 1983, 285 str.

Časopis već desetljećima sustavno istražuje umjetničku baštinu — često prelazeći dalmatinski okvir — valorizira, otkriva nove vrijednosti, povijesno dopunjava i sadržajno je produbljuje. Taj profil zadržava i u ovom broju.

Jasna Jeličić, *Narteks u ranokršćanskoj arhitekturi na području istočnog Jadrana* (5—39). Napominje da će u središtu proučavanja biti narteksi salonitanskih bazilika i gradskih aglomeracija, dok će sjeverno i južno područje samo komparativno spomenuti obzirom da na njima nema novih elemenata. Zaključuje da su najčešći narteksi »izduženog pravokutnog oblika, zatvorenog tipa«. Rjeđi su »s izgledom trijema, tj. njegovo pročelje potpuno je rastvoreno stupovima«. Treći tip su »unutrašnji narteksi — endonarteksi... tvore jedinstvenu cjelinu u krovnom rješenju sa srednjom lađom«. Varijantu predstavlja narteks u Lovrečini s bočnim apsidama.

Davor Domaničić, *Krsni zdenac ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču* (41—48). Budući da ta crkva nije u cijelosti stručno-znanstveno istražena, zadržava se na opisu krsnog zdenca. Opisuje ga, uspoređuje i pronalazi razlike sa zdcencem u Povljima.

Nikola Jakšić, *Naušnice s tri jagode u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu* (49—74). Iz bogate zbirke nakita toga muzeja izdvaja tip trojagodnih naušnica u kojima su šuplje »polutke jagoda izrađene u tehnika-ma kovanja filigrana i granulacije... u literaturi se često nazivaju naušnice kijeuskog tipa«. Razvrstava ih u 7 skupina, s opisom i naznakom podrijetla. Datira ih u XIII i XIV stoljeće, a ne u IX do XI, kako to rade stariji istraživači. Izrađivale su se u radionicama dalmatinskih zlatara, osobito u Zadru i Dubrovniku.

Igor Fisković, *Dubrovačko slikarstvo i društveni okviri njegova razvoja u XIV stoljeću* (75—147). Pošto je objasnio opće kulturne i povijesne prilike toga vremena u Dubrovniku, posebno se zadržava na ostvarenjima pojedinih slikara. U to doba jača svjetovni uteg na unapređenje »slikarstva u dubrovačkoj trećentističkoj sredini«. U zidnom slikarstvu nema više bizantskog utjecaja. On se donekle zadržao na ikonama. Već na početku XIV st. uvedeni su u taj grad poliptisi. Oni su u pol. tog stoljeća »zavladali ukupnom slikarskom potražnjom i proizvodnjom po količini koje Dubrovnik otpočetak zauzima nadaleko prvo mjesto duž hrvatske obale« (100). To potvrđuje i raspeo Paola iz Venecije kod dominikanaca »jedno od najvelebnijih ostvarenja

te vrste u evropskom slikarstvu XIV stoljeća« (101). Slike su naručivali pučani i vlastela, a na to ih potiče crkvena i politička uprava.

Analizira sadržaj poliptiha, ulogu samostana u toj kulturno-slikarskoj klimi, značenje umjetničkih radionica koje su »jezgra umjetničkog stvaralaštva« (133), sadržaj narudžbe-ugovora, slikarske dućane, dolazak slikara iz Ugarske nakon 1358, brigu vlade o stalnim slikarima i njihov status, i dr.

U zaključku podvlači da je trećentističko slikarstvo u Dubrovniku u »pri-snom dosluhu sa suvremenim evropskim posezanjima, poglavito onima koje je na Jadranu obrazovalo i širilo mletačko žarište«. Unatoč tome Dubrovčani su »uspijevali održati izvjesnu samosvojnost« (138). Tada se udaraju temelji posebne »slikarske škole«.

Rasprava je dobra sinteza umjetničkih strujanja i dostignuća dubrovačkog trećenta.

Josip Belamarić, *Franjevačka crkva i samostan na Otoku kod Korčule* (149—191). Radi se o otočiću Badiji (Scoleum sancti Petri) kako se spominje 1368. Na njemu je »ecclesia sanctae Mariae Misericordiae«. 1392. gradi se samostan, potom klaustar. Redovnici franjevci bosanske vikarije, dobili su 1398. čitav otok na korištenje. U opisivanju klaustara vidi posebnost u zbijenim arkadama kasnogotičkog uzgona »ali pritisnute širokom glatkom gredom na mjestu gdje bi se očekivalo kružište trifora« (157). Radili su ga domaći majstori. U portalu nazire »usvajanje renesansnih novina uz novu primjenu već uvriježenih dekorativnih motiva« (162). Crkva je zadržala »tipično rješenje franjevačke crkve izdubljene lađe s pravokutnom apsidom«. Opisuje oltare, sakristiju, veliko kasnogotičko raspelo (danas u Orebićima), grobne natpise, biblioteku i dr.

Cvito Fisković, *Iz Duknovićeva kruga u Trogiru i Mađarskoj* (193—205). Pretpostavlja da je jedan od obiteljskih grbova, koji je naknadno uzidan u dvorištu kuće povjesničara Ivana Luciusa-Lučića, iz kruga ili pod uplivom Trogirana, renesansnog kipara i graditelja Ivana Duknovića. Dokaz su mu cik-cak savijene vrpce uz štit grba s plastično usjeckanim i »otučenim okrajcima koji poput savinutih rogova vire iz gornjeg ruba štita« (195). Upozorava na djelatnost naših umjetnika u Mađarskoj. Među njima je i Duknović, čiju ulogu i značenje treba otkriti.

Bosiljka Bezić, *Imotska tvrđava Topana. Zaštitni radovi* (207—228). Raspravlja o tvrđavi, tvornici topova koja »spada u red najznačajnijih sred-njovjekovnih utvrđenja unutrašnjeg dijela Dalmacije«. Budući da je dala historijat utvrde, popravka, pojačanja — ali i propadanja nakon odlaska Turaka i Mlečana — upozna je što se uradilo od 1972. da se konzervira i što se je sve pronašlo u vezi nje.

Radovan Ivančević, *Medulićeva (?) zadarska freska Posljednjeg su-da i Michelangelo* (229—243). Potanko obrazlaže da je Medulić zacijelo dobio poticaj da naslika Posljednji sud iznad glavnog oltara u Zadru od Michelangela u godinama od 1536. do 1541. To je očito bila smjelost, na to mjesto, a ne na ulazu-izlazu staviti taj motiv. U kasnijem protureformacijskom razdoblju to je brisano, radirano.

Autor sumnja da su freske nastale u doba zadarskog nadbiskupa Verniera (1577—1588), jer je slikar bio 1563. mrtav.

Na Michelangelov utjecaj nukaju ga i »ljestve« na već uništenim zadarskim freskama. Stoga sluti da je Medulić u ikonografskom i kompozicijskom smislu slijedio tog renesansnog velikana.

Ipak, na kraju prepušta svoje sudove arhivskim istraživanjima koji bi potvrdili ili zanijekali Medulićevu prisutnost u to doba u Zadru.

Grgo Gamulin, *Vračajući se Meduliću* (245—251). U povodu »Bogoro-dice s djetetom« koju je nabavio Metropolitanski muzej u Zagrebu — istina, dosta »restauriranu« — autor se vraća na »ovu bolnu temu naše povijesti umjetnosti«, tj. Meduliću. Drugi je povod Richardsonova monografija o tom Schiavonu. Gamulin ističe da je Richardson dao nove poglede koji su pridoni-jeli formiranju Medulićeve umjetničke ličnosti i da »njegovo slikarstvo mo-žemo smatrati upravo vrhuncem i neke vrste sintezom mletačke boje, ali veoma »slobodne« baš u manirističkom smislu« (247). Žali što autor nije ob-javio Medulićeve slike koje se nalaze kod nas (Mali Ston, Zagreb, Novi Sad, Beograd).

Kruno Prijatelj, *Trogirske slikarske teme* (253—274). Piše i prvi put znanstveno obrađuje tri trogirске pale. »Gospa od Ružarija« u dominikanskoj crkvi, djelo je venecijanskog umjetnika G. B. Argentija, osrednje kvalitete u kojem se »dominantni visoko renesansni elementi miješaju s diskretnim i nedovoljno shvaćenim odrazima manirizma«. Druga je »Kamenovanje Sv. Stjepana« u sakristiji katedrale. Ona je kopija iz Tintorettove radionice isto-imene slike iz crkve S. Giorgio Maggiore u Veneciji, tvrdi autor. Treća je »Bla-ženi Augustin Kažotić i sveti Rajmund de Penafort« kojeg je izradio Jacobus Constantinus de Cadubrio 1599. Nestručno je popravljena, pa je nemoguća prava analiza njenih kvaliteta, zaključuje autor.

Zoraida Demori-Staničić, *Zidne slike 17. stoljeća u crkvi Gospe Sniježne u Segetu* (275—285). Analizira ih. To su ulomci Raspeća, medaljoni i dr. Zaključuje da je zamisao ove Golgote kasnogotička, da je svod oslikan maniristički, da su slike nastale u početku XVII st., i da pripadaju skupini »splitskih fresaka« u crkvi sv. Duha u Splitu.

V. Kovačić, Z. Demori-Staničić, J. Belamarić, posebno su izradili *Indeks* imena mjesta, majstora i ikonografije za brojeve 1 do 22 Pri-loga.

Josip Lučić

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 17

Z A G R E B

1984.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATIČKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 600 din.

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH-VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859,1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođeni su plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SRH pod br. UP-547,2 — 84 — 1984

RADOVI 17

Za izdavača
Prof. dr *Josip Adamček*

Lektor
Ivan Tolj

Korektor
Ivan Tolj

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

ANDRIĆ mr Jasna, Filozofski fakultet, Zagreb
ANTIĆ dr Ljubomir, Centar za istraživanje migracija Krčka 1, Zagreb
ANTOLJAK dr Stjepan, Zajčeva 31, Zagreb
BERTOSA dr Miroslav, Karličeva 12, Pula
BOBAN mr Branka, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
BUDAK mr Neven, Filozofski fakultet, Zagreb
GOLDSTEIN Ivo, Filozofski fakultet, Zagreb
JURIĆ Radomir, Arheološki muzej, Zadar
JURIŠIĆ Ivan, Rakusina 12, Zagreb
LUCIĆ dr Josip, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
MIJATOVIĆ Anđelko, Palmira Togliatija 12, Susedgrad, Zagreb
MIROŠEVIĆ mr Franko, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SHH, Zagreb
OČAK dr Ivan, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
PAVLIČEVIĆ dr Dragutin, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
POPOVIĆ mr Štefanija, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
RAUKAR dr Tomislav, Filozofski fakultet, Zagreb
STANČIĆ dr Nikša, Filozofski fakultet, Zagreb
STRČIĆ dr Mirjana, Kumičićeva 42, Rijeka
SZABO dr Agneza, Muzej grada Zagreba
VRANJEŠ-SOLJAN mr Božena, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
ZORIĆ Damir, Salopekova 18, Zagreb